II./11) Mayerhoffer András és János építőmesterek és a péceli Ráday-kastély

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI:

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/egyház/szervezet/vállalkozás) neve: Települési Értéktár Bizottság, POLGÁRMESTERI HIVATAL, 2119 Pécel, Kossuth tér 1. +36 (28) 662-007, ertektar@pecel.hu

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai
Név: Győri Pál, Levelezési cím: 2119 Pécel, Kelő u. 40/B
Telefonszám: 06 20 269 3319 E-mail cím: pal.gyori@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI:

1. A nemzeti érték megnevezése: Mayerhoffer András és János építőmesterek és a péceli Ráday-kastély

2. Fellelhetőségének pontos helye: nem értelmezhető

3. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik: települési értéktár

4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Mayerhoffer András és fia János, a péceli Ráday kastély építői

Mayerhoffer András (Salzburg, 1690 – Pest, 1771) építőmester.

A péceli Ráday kastély tervezőjeként és kivitelezőjeként az itt folyó építési munkálatok során kb. 15 évig működött Pécelen, nyilván kisebb-nagyobb megszakításokkal, 1755 és 1770 között.

Ennek során feltehetően jelentős mértékben támaszkodott fia, Mayerhoffer János (1721-1780) közreműködésére, sőt figyelembe véve idős korát, lehetséges, hogy a munkát fia fejezhette be. Olyannyira, hogy a kastélykert támfalán lévő emléktáblán János neve van feltüntetve (ld. 2.sz. melléklet). A kastély építésével kapcsolatos dokumentumok nem adnak erre nézve pontos választ. A valószínű munkamegosztásukra nézve Zsindely Endre adott részletes leírást, amely az 1. számú mellékletben található.

Mayerhoffer András Ausztriából fiatalon került Magyarországra, és Pesten telepedett le, ahol néhány éven belül polgárjogot szerzett, majd a pesti kőműves- és kőfaragócéh mesterévé választották. Elsősorban kivitelezőként működött, de munkáit látva egyértelmű, hogy munkáit maga tervezhette.

A céh kiváltságlevelének köszönhetően vidéken is vállalhatott munkát, ezért működése a Pest környéki és alföldi, sőt távolabbi településeken is jelentősnek mondható. Megbízói nagyobbrészt a Grassalkovich család tagjaiból és az ő baráti-ismeretségi körükből kerültek ki.

Mayerhoffer András a hazai barokk építészet egyik legtehetségesebb képviselője, egy jellegzetesen magyarországi barokk kastélytípus létrehozója. Fő műve a gödöllői Grassalkovich vagy „királyi” kastély. Az itt alkalmazott, rá jellemző stíluselemek további alkotásaiban, így a péceli Ráday kastélyban is jól felismerhetők.

A gödöllői és a péceli kastélyok mellett a hatvani és a pozsonyi Grassalkovich kastély, a nagytétényi Rudnyánszky kastély, és több jelentős templom és középület is az ő munkájukat dicséri.

Forrás: wikipédia
Zsindely Endre: A péceli Ráday-kastély. Művészettörténeti értesítő, 1956. 4. szám

1. sz. melléklet: Részlet Zsindely Endre fent hivatkozott cikkéből

Az egész nagyméretű építkezés irányítója a magyarországi barokk kastélyok híres építészének, Mayerhoffer Andrásnak[26] idősebb fia, János.[27] A fiatal Mayerhoffer ebben az időben még nem tagja a pesti céhnek, de már jelentős építész, aki Grassalkovich Antal pártfogása mellett a Magyar Kir. Udvari Kamara építészi állására pályázik. 1756-tól gyakran jár ki Pécelre, az építkezést ellenőrizni, amint erről a gazdatisztek beszámolói és Ráday levelei egyaránt beszélnek. Az 1760-as évek elején — míg a péceli építkezés szünetel — Grassalkovich Antal felépítteti vele a máriabesnyői kolostort és templomot, majd 1764-től újra Pécelen dolgozik. Rádaynak Pestről ír 1765 tavaszán, s ebből az egyetlen fennmaradt levélből kitűnik, hogy ő irányította az egész építkezést: A gazdasági épületcsoport tervrajza, mely szintén ebből az időből származik, a „Mayerhoffer" aláírást viseli. Valószínű mégis, hogy a kastélyépítés kezdetén, ami 10 évvel korábbi dátumot jelent, apja irányítása még erősen érvényesült munkájában. Az sincs kizárva, hogy a kastély terve, mely nem került elő, sem az ő munkája, hanem apjáé, akivel ebben az időben (1759) Pesten is együtt dolgozik a Sötér-kúrián, „mint teljhatalmú megbízott".[28] Sajnos, a levelek csak „Mayerhoffer uram"-ról emlékeznek meg, s így nem döntik el a kérdést. Akár a fiú, akár mindkét Mayerhoffer munkája azonban a péceli kastély, annyi biztos, hogy a Mayerhoffer-család művészetét dicséri, s ez azoknak a felfogását igazolja, akik a Grassalkovich-stlíusú kastélyok tervezőjét Mayerhoffer Andrásban látják.[29]

Mayerhofferék és általában a korabeli építőmesterek nagy tekintélyére jellemző Ráday és Mayerhoffer János szoros kapcsolata, ami még az építkezés után is megmaradt. Ráday gyakran kedveskedett neki borajándékokkal, ő viszont sok apróbb szívességet tett a Rádayaknak: pesti házában gyakran tettek le Bécsből érkezett és Pécelre szánt rakományokat. Az építkezés dolgait legtöbbször személyesen beszélték meg, mivel Ráday gyakran tartózkodott Pesten, s ez egyik oka, hogy olyan kevés levéltári adat maradt ránk a péceli építkezéssel kapcsolatban Mayerhoffer Jánostól; elszámolása vagy nyugtája egyáltalán nem.

2. sz. melléklet: A Mayerhoffer János nevét rögzítő Műemléki tábla a kastélykert támfalán.

5. Indoklás az értéktárba történő felvételre:

Mayerhoffer András építőmester és fia, János a Ráday kastély tervezőiként és kivitelezőiként kb. 15 éven keresztül dolgoztak kisebb-nagyobb megszakításokkal Pécelen. Művük maradandó értéke a helységnek, személyük méltó a megemlékezésre.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források): feltüntetve a szócikk alatt.

2022. 09.20.

Győri Pál